

Französische Schulreidensarten für den Sprachunterricht von

Dr. Armin Rückoldt, Oberlehrer an der herzoglichen Realschule in Sonneberg. Leipzig, Rossberg'sche Hofbuchhandlung. 1900. Ára 60 fillér.

A gyakorlati uton elsajátítandó nyelvtanítást semmi sem segíti jobban elő, mint megtanulása ama szólásformáknak, melyek a mindennapi életben előfordulnak. A francia nyelvnek ily könnyebb elsajátítását tűzte ki célul ez előttünk fekvő kis füzetecske is, melynek hivatása különösen a tanár és tanuló közti társalgásra elegendő anyagot nyújtani. Ez utóbbi célú tartva szem előtt, szerző 584 szólásformát közöl, melyek az iskolai életben előforduló dolgokra, mint a tanítás kezdetére, a tanulók külsejére, a tanulók által az iskolában használt tárgyakra, tanulók testtartására, az iskolai és házi gyakorlatokra, az iskolaterem elhagyására stb. vonatkoznak. Tagadhatatlan, hogy a tanárok és tanulók közt lefolyó társalgásra az iskolai dolgok tárgyalása igen alkalmas. E tekintetben tehát a könyvecske ilyenmő társalgást nyújtó anyagával a legjobb szolgálatot fogja tenni.

Végül megjegyezzük, hogy ugyanazon szerzőtől ugyanazon czégnél ily tartalmu angol nyelven szerkesztett szólásformák is jelentek meg.

tj.

Das Realschulwesen Mährens 1848—1898. Ein Beitrag zur Entwicklungsgeschichte desselben von Professor *Adolf Waneck* in Mähr. Ostrau. Ostrau, Selbstverlag.

Az osztrák reáliskolák 1898-ban ünnepelték meg főnnállásuk 50 éves jubileumát. Ezen évforduló alkalmából számos, az osztrák reáliskolák történetét tárgyaló monographia jelent meg. Így *Klekler*, reáliskolai igazgató az osztrák reáliskolák történetét írta meg (megjelent a Zeitsch. für das Realschulwesen XXIII. évfolyamában). Ez a művecske pedig, melyet a szerző volt szives nekem beküldeni, különösen a morva reáliskolák történetét fejtegeti.

Az osztrák közoktatásügyi miniszter 1898. évi ápril hó 23-ikán adta ki a reáliskolák új tantervét, melylyel az osztrák reáliskolák további fejlődésének biztos alapja letéteget. E határkő tehát legalkalmasabb volt arra, hogy ezen iskolák 50 éves történetére rövid visszapillantást vessünk, melyet Waneck művének nyomán meg is próbálunk.

A reáliskolák fejlődése szoros összefüggésben áll a gymnasiumnak 1848-ban történt reformálásával, mely reformot Thun Leó inaugurált, Bonitz hajtott végre és a mely a nemzeti nyelvnek és irodalmának alaposabb műveléséből állott. Habár az 1849-iki tanterv minden nemzet saját nyelvének művelését megengedte, mind a mellett a legtöbb isko-

lában a német volt az előadási nyelv; de már a 60-as években több középiskolából kiszorítják a német tanítási nyelvet.

Szerzónk ama kérdést veti fel, mily körülményeknek köszönheti a reáliskola föllállítását? Szerzónk ezen intézetek föllállítását a politechnikumok rohamos fölvirágzásával hozza összefüggésbe.

Ily technikai intézeteket a párisi «Ecole polytechnique» mintájára Krajnában 1806-ban, Gráczban 1811-ben és Bécsben 1815-ben alapítanak.

A politechnikumoknak reformálásával a reáliskolák reformálása is szükségessé vált. Az 1851-ben kiadott tantervet 1868-ban veszik alapos átdolgozás alá, mely időben a középiskolák az egyházi főhatóságok felügyelete alól kivételnek s egyszersmind az 1867. évi decemberi alaptörvények megadják az Ausztriában élő összes nemzeteknek a lehetőséget, valamint az eszközöket is, hogy kulturszükségeiteket a népiskolán túl is fejleszthessék.

A középiskolák, különösen a reáliskolák továbbfejlődésére még nagy befolyással voltak az 1870-iki törvények, melyekben az államtól föntartott középiskolákban működő tanárok fizetése és nyugdíja szabályoztatik, e szerint minden tanárnak 30 évi működés után teljes fizetésének megfelelő nyugdíjra van joga; az 1873. évi törvények pedig a működési pótlékokat szabályozzák.

Az osztrák reáliskolák alapos reformálása az 1863. évtől datálódik, mely reformokat csak 1868-ban fejezték be. Emez újabb reform-tantervben a nyelvészeti és történelmi szaknak nagyobb tér jut. A modern idegen nyelvek (francia, angol és olasz) a kötelező tantárgyak közé felvételtek. Új volt az ezen időben a reáliskolákba is behozott érettségi vizsgálat, mely nélkül a műegyetemek látogatása nem engedtetett meg.

A kormány a reáliskolák kezelését hathatósan támogatta, sőt emez intézetek emelésére 1876-ban a Zeitschrift für das Realschulwesen című folyóiratot alapította.

Miután szerzónk még az újabb időben a tanárok kiképeztetésére és fizetésének javítására czélzó intézkedéseket felsorolja, áttér az osztrák közoktatásügyi miniszter 1898. ápril 23-án kiadott rendeletére, melyben az összes osztrák reáliskolák számára az úgynevezett «Normalschulplan für Realschulen» adatott ki, melyhez már azóta a részletes utasítások is kidolgoztattak.

Az osztrák tartományok reáliskolai tanulóinak statisztikája zárja be Waneck érdekes tanulmányának első részét. E kimutatás szerint: Csehország reáliskolái a leglátogatottabbak 9367 tanulóval, utána következik Morvaország 5984 tanulóval, Alsó-Ausztria 5829, Galiczia 2451, Görz, Trieszt és Isztria 1426, Szilézia 1364, Stájerország 918, Tirol-Vorarlberg 664, Bukovina 537, Felső-Ausztria 457, Krajna 415, Dalmácia 342, Karinthia 278 és Salzburg 260 tanulóval.

Waneck munkájának II. része Morvaország reáliskoláinak részletes történetét tartalmazza, melyben különösen az 1848—1898 időszakra eső és a morva reáliskolákra vonatkozó rendeleteket, szabályokat, stbit közli; kiemeli a morva országos bizottságnak amaz 1876-ban hozott intézkedését, hogy a nyelvészeti tárgyak tanárai heti 17 órán felül, a reáltárgyak tanárai 20 órán felül adott óráikért külön díjazásban részesülnek. Miután még a tornatanárookra vonatkozó 1881. évi rendeletről megemlékezik, behatóan foglalkozik az 1895-iki tantervváltoztatásokkal, melynek minden eltéréséről beszámol.

Waneck e tanulmányára, melynek adatait, statisztikai táblázatait, rendeleteit a legauthenticusabb forrásból merítette, a szakferfiak figyelmét fölhívom.

TÉRI JÓZSEF.

VEGYESEK.

— **A felsőbb leányiskolák új tanterve.** Az eddig érvényes tanterv nem első tanterve volt ugyan a felsőbb leányiskoláknak, azonban még abban az időben készült, a mikor a felsőbb leányiskola is még csak készült arra, hogy állandó helyet küzdjön ki és biztosítson magának közoktatásunk organismusában. Igyekezett különböző szálakkal odakötözni magát a többi, meggyökeredett nőnevelési intézetekhez: alsó osztályai-ban a polgári leányiskolákkal tartott meg bizonyos párhuzamosságot, a mi az I. és II.-od rendű felsőbb leányiskolák megkülönböztetésére vezetett, felső osztályai-ban pedig a tanítóképzőkbe való átlépést akarta megkönnyíteni és biztosítani. A sokfelé tekintés gátolta abban, hogy egyenesen követhesse a legczélszerűbb utat egy határozottan megállapított nevelési cél felé, a mi maga után vonta a tanterv nagyszámú következetlenségeit. Azóta a felsőbb leányiskolák maguk is gyökeret vertek, az államnak fölvirágzó és megszorodott iskolái mellé a főváros és a felekezetek is állítanak felsőbb leányiskolákat. Ez a körülmény, továbbá a jelenlegi közoktatásügyi kormányznak az a törekvése, hogy a nevelési szempontokat már a tantervekben is minél inkább érvényesítse, létre hozták az új tantervet, melyet a miniszter gondos előkészítés után 1901 évi 40925. sz. rendeletével adott ki s három év alatt szándékozik életbe léptetni. Az új tanterv irányzatát és jelentősebb módosításait legilletékesebben magyarázza a kísérő miniszteri rendelet, a melynek erre vonatkozó részét közöljük.

„Az új tanterv határozottan kifejezésre juttatja a felsőbb leányiskola középiskolai jellegét, megszünteti az iskola tagoltságát alsó és felső tanfolyamra és az ebből származott didaktikai hiányokat; nagyobb ér-

